

Concept

Datum **Kies of typ een datum**
Kenmerk
Behandeld door MRA platform Ruimte, secretaris (Els.Meines@amsterdam.nl)
Onderwerp Zienswijze op de Ontwerp-Nota Ruimte

Geachte minister Keijzer,

Op 26 september heeft u de langverwachte Ontwerp-Nota Ruimte gepubliceerd. Wij hebben hier als deelnemende partners van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) met grote belangstelling kennis van genomen en ondersteunen dat u hiermee de regie op de ruimtelijke ordening in ons land terugneemt. Hierbij treft u onze zienswijze op deze Ontwerp-Nota. Omwille van de leesbaarheid hebben we daarbij zoveel als mogelijk de indeling van de Ontwerp-Nota gevolgd en sluiten per onderdeel af met onze aanbevelingen:

- Ruimtelijke hoofdstructuur
- Water en bodem
- Landbouw en natuur
- Economie en energie
- Wonen, werken en bereikbaarheid
- NOVEX-MRA

In de bijlage van deze brief vindt u nog de daadwerkelijke fouten in de nota Ruimte. De gemeente Hilversum is bijvoorbeeld onderdeel van de MRA en niet van de MRU.

Onze bijdrage aan deze belangrijke nota

Wij waarderen het dat met deze Ontwerp-Nota de regie wordt versterkt en zien volop kansen voor samenwerking binnen én buiten onze metropoolregio. Met deze zienswijze doen wij u graag een voorstel om gezamenlijk verder te werken aan de ontwikkeling van de definitieve Nota Ruimte, voorzien medio 2026. Uiteraard zetten wij dit traject ook voort binnen de NOVEX MRA, de provinciale arrangementen en het recent gestarte Atelier MRA 2100.

Ruimtelijke hoofdstructuur

Sturen op complementaire regio's met het VISTA-model

Wij nemen kennis van de keuze om het Stedelijk Netwerk Nederland (SNN) niet langer als beleidsconcept, maar als beschrijvend concept te hanteren. Met het VISTA-model stuurt het Rijk op complementariteit van regio's. Deze benadering, waarin alle regio's bijdragen aan nationale opgaven, sluit goed aan bij onze visie op een evenwichtige ontwikkeling. De MRA wil zich nadrukkelijk verhouden tot heel Nederland en ziet kansen om samen met andere regio's bij te dragen aan opgaven op het gebied van wonen, werken, bereikbaarheid, economie, energie, landbouw, natuur en water- en bodembeheer.

Wij herkennen ons in het VISTA-model, met name binnen de thema's wonen, werken en bereikbaarheid, waarin de MRA grotendeels onder Accommoderen valt en deels onder Stimuleren (Flevoland). Het model nodigt uit tot reflectie op de verhouding tot andere regio's, zoals Utrecht en Eindhoven, maar ook tot gebieden onder Stimuleren en Versterken. Richting de definitieve Nota Ruimte willen wij samen met u de term Accommoderen verder concretiseren, in afstemming met de regio's Utrecht en Eindhoven en in relatie tot andere gebieden.

Het VISTA-model kan bovendien binnen de MRA-regio zelf worden toegepast. Zoals vermeld in de NOVEX MRA Uitvoeringsagenda is er binnen de regio niet overal sprake van economische groei. Amsterdam groeit sterk, maar dit geldt in mindere mate voor omliggende steden. Lelystad valt in de Ontwerp-Nota niet onder Accommoderen en in steden als o.a. Almere, Purmerend, Haarlem, Gooise Meren, Hilversum en Zaanstad is sprake van een scheve woon-werkbalans. Hier is eerder sprake van Stimuleren dan van Accommoderen. Wij stellen daarom voor om ook in de definitieve Nota Ruimte een nuance aan te brengen bij de term Accommoderen als het over de gehele regio gaat.

Tot slot stellen wij voor om het VISTA-model als overkoepelend kader te hanteren voor alle ruimtelijke opgaven, inclusief energie, water en leefbaarheid. Voor sommige uitdagingen, zoals waterbeheer, zal Accommoderen voor de MRA onvoldoende zijn en zal meer moeten worden ingezet op Stimuleren of zelfs Transformeren. Een voorbeeld van Transformeren kan de deelregio IJmond zijn, waar de leefbaarheid sterk onder druk staat.

Herkenbare leidende principes

Wij herkennen ons in de drie leidende principes (meervoudig ruimtegebruik, gebiedskenmerken centraal, voorkomen van afwentelen) van de Ontwerp-Nota Ruimte. Deze sluiten goed aan bij ons eigen verstedelijkingsconcept (NOVEX MRA Ontwikkelperspectief) en de vastgestelde omgevingsvisies. De nadruk op integrale gebiedsontwikkeling, duurzame mobiliteit en meervoudig ruimtegebruik sluit aan bij onze regionale aanpak.

New Towns en de opbouwwijken expliciet benoemen

Aandachtspunt voor de definitieve Nota Ruimte is de problematiek van de zogenaamde New Towns. Deze historische groeikernen (New Towns) worden niet expliciet benoemd, terwijl juist hier grote kansen en opgaven liggen voor verdichting, verduurzaming en versterking van voorzieningen. Wij verzoeken daarom om deze gebieden in de verdere uitwerking van de Nota Ruimte een duidelijke plek te geven. Binnen de MRA betreft dit onder andere Almere, Haarlemmermeer, Huizen, Lelystad en Purmerend.

Wij pleiten voor een gelijktijdige inzet op deze groeikernen. Zij zakken nu al op ranglijsten voor brede welvaart en ontwikkelen zich anders dan geleidelijk gegroeide steden. Door de massale bouw veroudert een groot deel van deze steden gelijktijdig. Voor veel jongeren ontbreken kansen en perspectief. Door nu te investeren in toekomstbestendigheid kan worden voorkomen dat deze trend doorzet en later forsere investeringen noodzakelijk zijn.

Ditzelfde geldt overigens voor de vroeg na-oorlogse woonwijken uit de jaren '50/'60, zogenoemde "opbouwwijken". Ook in deze wijken is de welvaart minder. We stellen daarom voor om ook aan te sluiten bij het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV).

Aanbevelingen Ruimtelijke hoofdstructuur:

Concretiseer de term 'Accommoderen' voor de Metropoolregio Amsterdam in de definitieve Nota Ruimte, in afstemming met de regio's Utrecht en Eindhoven en in relatie tot andere gebieden en geef invulling aan de verschillende verantwoordelijkheden.

Breng nuance aan bij de term 'Accommoderen' voor de gehele MRA-regio, omdat niet overal sprake is van economische groei; sommige gebieden vragen om 'Stimuleren'.

Hanteer het VISTA-model als overkoepelend kader voor alle ruimtelijke opgaven, inclusief energie, water en leefbaarheid.

Benoem expliciet de problematiek van New Towns en de opbouwwijken in de definitieve Nota Ruimte en geef deze gebieden een duidelijke plek in de uitwerking. Sluit aan bij het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid.

Nationale ruimtelijke keuzes

Water en bodem

De MRA staat voor grote ruimtelijke uitdagingen, mede door toenemende druk op het watersysteem. Klimaatverandering en verdere verstedelijking leiden tot bodemdaling, verzilting, verdroging en vermatting. Tegelijkertijd neemt de beschikbaarheid van zoet water af en worden de buien intenser. Dit vergroot de risico's op drinkwatertekorten en

wateroverlast. Er is daarom meer ruimte nodig voor onder andere piekberging, drinkwatervoorziening en kustverdediging.

Een klimaatbestendige inrichting van de ruimte is essentieel. Dat vraagt om scherpe keuzes over het gebruik van ruimte én om aanpassing van bestaande functies. Samenwerking met het Rijk, waterschappen en partners zoals Centraal Holland en WAAG is daarbij onmisbaar. We waarderen dan ook de eerste aanzet in dit ontwerp, zoals de benoeming van zoekgebieden voor piekwaterberging langs het Noordzeekanaal/Amsterdams Rijnkanaal, waaronder de strategisch gelegen Houtrakpolder.

Het is van belang dat water- en bodemsystemen een centrale rol blijven spelen in ruimtelijke keuzes. Daarbij hoort een goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing van nutsvoorzieningen, zoals nieuwe drinkwaterwinningen en energie-infrastructuur. Deze nutsvoorzieningen zijn noodzakelijke randvoorwaarden om te kunnen voldoen aan de vraag van nieuwe woningbouwlocaties en economische groei. Hier ligt ook een rol voor het Rijk. Het ontbreekt in de Ontwerp-Nota nog aan een kader voor adaptieve planvorming en principes wanneer tijdelijk gebruik van reserve-ruimte mogelijk is. Denk hierbij aan tijdelijke inzet voor natuur of energie van toekomstige, waterkundige maatregelen als dijkversterking.

De Ontwerp-Nota sluit aan bij recente klimaatscenario's en erkent de fundamentele rol van water en bodem. Toch is in de definitieve versie een grotere stap nodig: het explicieter koppelen van wateropgaven aan ruimtelijke vraagstukken en keuzes. Bijvoorbeeld waar het gaat om zoetwatertekorten in de haven, kustverdediging, de energietransitie (zoals waterstof) en de toekomst van de veenweidegebieden.

Tot slot vragen we om duidelijke richting van het Rijk. Niet alles kan overal. Heldere keuzes zijn noodzakelijk om de ruimte in Nederland toekomstbestendig in te richten. In de Deltaprogramma's maar ook in de NOVEX-gebieden en de provinciale arrangementen kunnen we deze keuzes gezamenlijk concreter maken.

Aanbevelingen Water en bodem

Maak water- en bodemsystemen leidend bij ruimtelijke keuzes en zorg voor goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing van nutsvoorzieningen (zoals drinkwaterwinningen en energie-infrastructuur).

Koppel wateropgaven explicieter aan ruimtelijke vraagstukken in de definitieve Nota Ruimte, bijvoorbeeld bij zoetwatertekorten, kustverdediging, energietransitie (waterstof) en veenweidegebieden.

Bied heldere keuzes vanuit het Rijk: niet alles kan overal; maak keuzes concreet in Deltaprogramma's, NOVEX-gebieden en provinciale arrangementen.

Landbouw en natuur

Wij onderschrijven de ambitie om een robuuste en veerkrachtige natuur als basis te nemen voor een gezonde en veilige leefomgeving. Het koppelen van natuur, landbouw en landschap is een belangrijke stap, maar wij constateren dat er nog onduidelijkheid bestaat over de ruimtelijke, financiële en organisatie van de uitvoering.

De Ontwerp-Nota bevat mooie ambities, maar geeft onvoldoende inzicht in hoe deze ambities ruimtelijk en financieel worden gerealiseerd. Wij verzoeken u om in de definitieve Nota Ruimte expliciet te beschrijven welke instrumenten en middelen beschikbaar komen om natuur en landschap structureel te versterken. Daarbij is het van belang dat ook governance wordt meegenomen: heldere lange termijn afspraken over rollen en verantwoordelijkheden tussen Rijk, regio en gemeenten zijn noodzakelijk om de ambities waar te maken.

Daarnaast wijzen wij op de impact van Europese en nationale kaders, zoals de Natuurherstelverordening en het principe van no net land take. Deze regelgeving heeft grote gevolgen voor verstedelijkte gebieden en kan consequenties hebben voor opgaven zoals woningbouw. Wij adviseren om in de definitieve Nota Ruimte een analyse op te nemen van deze effecten en inzichtelijk te maken hoe deze doorwerken in andere beleidsdoelen.

Een ander belangrijk aandachtspunt is de financiering van groen en natuurbeheer. De huidige financiering staat al jaren onder druk, met name voor beheer en onderhoud van recreatiegebieden. Waar het Rijk in het verleden verantwoordelijk was voor nationale parken, ligt deze taak nu grotendeels bij de regio, zonder voldoende middelen. Rijksprojecten zoals Groen in en om de Stad (GIOS) hebben tot op heden niet geleid tot concrete afspraken en financiering. Wij verzoeken u om structurele financieringsvormen te ontwikkelen die meegroeien met verstedelijking. Van belang zijn hier ook onze scheggen, de recreatiegebieden die dichtbij grote woningbouwlocaties liggen. Deze zijn zeer belangrijk voor de leefbaarheid van de regio en moeten met de verstedelijking meegroeien.

In de ontwerpnota is het natuurbegrip verbreed. Dit is een positieve ontwikkeling, maar vraagt om een zorgvuldig instrumentarium om te waarborgen dat natuur geen sluitpost wordt in de ruimtelijke opgave en dat functiecombinaties daadwerkelijk bijdragen aan natuurkwaliteit.

De Ontwerp-Nota Ruimte gaat maar beperkt in op de milieuthema's die sinds de Omgevingswet integraal onderdeel zijn geworden van het wetgevingskader. Wij pleiten voor een sterkere inbedding van milieuthema's in ruimtelijk beleid, met een doorontwikkeling van de Ontwerp-Nota Ruimte tot een echte Omgevingsvisie ofwel met een aanvullende Nota Milieu.

Landbouw is terecht een belangrijk thema in de Ontwerp-Nota Ruimte. De landbouwsector en landbouwgrond is onmisbaar voor voedselzekerheid. Tegelijkertijd geldt dat stikstof op dit moment een belangrijk knelpunt is voor de overige ruimtelijke opgaven zoals de woningbouwopgave. De Ontwerp-Nota Ruimte geeft weinig duidelijkheid over de mogelijke keuzes.

Wij ondersteunen de ambities van de Ontwerp-Nota, maar benadrukken dat uitvoering alleen mogelijk is met duidelijke keuzes, structurele financiering en een robuust governance-model. Nergens is deze zo urgent als bij het landschap, landbouw en natuur. Wij verzoeken u om in de definitieve Nota Ruimte op te nemen hoe Europese en nationale beleidsinstrumenten doorwerken in andere opgaven en welke financiële en organisatorische maatregelen nodig zijn om natuur en landschap duurzaam te versterken. Uiteraard denken wij vanuit programma's zoals NOVEX MRA en o.a. GIOS met u mee.

Aanbevelingen Landbouw en Natuur

Beschrijf expliciet in de definitieve Nota Ruimte welke instrumenten en middelen beschikbaar komen om natuur en landschap structureel te versterken.

Neem governance-aspecten mee, met heldere afspraken over rollen en verantwoordelijkheden tussen Rijk, regio en gemeenten.

Voer een analyse uit van de impact van Europese en nationale kaders, zoals de Natuurherstelverordening en het principe van no net land take, op andere beleidsdoelen zoals woningbouw.

Zorg voor een zorgvuldig instrumentarium bij verbreding van het natuurbegrip, zodat functiecombinaties daadwerkelijk bijdragen aan natuurkwaliteit en natuur geen sluitpost wordt.

Zoek structurele financieringsvormen voor groen, recreatiegebieden en natuur, die meegroeien met verstedelijking.

Maak in de definitieve Nota Ruimte duidelijk wat de inzet is op stikstof.

Economie en energie

Economie

De wereld verandert snel en fundamenteel. Geopolitieke verschuivingen, demografische trends, technologische innovaties en klimaatverandering hebben directe gevolgen voor de veiligheid en welvaart van Europa en Nederland. Voor Nederland en voor de MRA is er een urgente noodzaak tot ruimtelijke en economische aanpassing aan de eisen van deze nieuwe tijd. Nu handelen is cruciaal om onze kracht en positie te behouden. Wij verkennen graag met u het ontwikkelpad dat de MRA moet volgen om de regio én Nederland toekomstbestendig en veerkrachtig te maken, in nauwe samenwerking met de omliggende regio's. Wij onderzoeken daarom op welke onderdelen ons economisch profiel versterking behoeft en welk ontwikkelpad de MRA moet volgen

De MRA wil zich verder ontwikkelen als meerkernige metropool, zoals ook afgesproken in de NOVEX MRA. Om dat te bereiken stimuleren we economische activiteit in de regio's rond Amsterdam. Dat doen we onder andere via de lijn van innovatie. Er zijn innovatieprofielen vastgesteld voor iedere deelregio, zoals Media & ICT in Gooi en Vechtstreek, Wind en Waterstof in de IJmond en Esports, Gaming en Tech in Zaanstreek-Waterland. Door focus aan te brengen en het klimaat voor innovatieve bedrijven te stimuleren, zorgen we dat nieuwe economische activiteit niet alleen in Amsterdam landt, maar zich verspreid over de hele regio. Dit draagt ook bij aan de verbetering van de scheve woon-werkbalans in delen van de MRA. Ook het Rijk heeft een rol bij de versterking van deze economische profielen welke deels ook een ruimteclaim hebben.

Belangrijke opgaven liggen in het versterken van het regionale innovatiesysteem rond sleuteltechnologieën, het moderniseren van bestaande industrieclusters met het oog op strategische autonomie en klimaatdoelen, het op orde brengen van onderliggende infrastructuur zoals transport-, energie- en datanetwerken en het toekomstbestendig vormgeven van het Noordzeekanaalgebied en Schiphol. In de ontwerpnota wordt aangegeven dat de hubfunctie van Schiphol als belangrijke mainport op de lange termijn moet worden behouden. Op welke wijze deze functie wordt behouden en welke impact dat heeft op de overige ruimtelijke opgaven zoals de woningbouw en de leefomgeving worden niet nader uitgewerkt.

Daarnaast is het van belang om oog te hebben voor een sociale economie, diversiteit aan werkfuncties en een inclusieve economie/arbeidsmarkt die de brede welvaart bevordert. Onderwijs is hierbij ook belangrijk zoals het ontwikkelen van een High Tech Campus in Almere.

Een overkoepelend vraagstuk is het dilemma van groei. De MRA wil een open, menselijke metropool blijven, waarbij economisch succes een randvoorwaarde is. Tegelijkertijd zijn de grenzen aan groei zichtbaar: er is ruimte nodig voor landschap en water, bedrijventerreinen en maatschappelijke voorzieningen. Dit vraagt om een selectieve inzet van de beschikbare ruimte en nauwe afstemming met het Rijk en de omliggende regio's. Binnen REOS-verband wil de MRA hierover verder nadenken en onderzoekt zij in het Atelier MRA 2100 wat een realistisch toekomstperspectief is. De economische profilering van de deelregio's, zoals uitgewerkt in NOVEX MRA, kan hierbij worden meegenomen in de definitieve Nota Ruimte.

Wij constateren dat de Ontwerp-Nota zich sterk focust op industriële zones. Waar de MRA inzet op selectieve bedrijvigheid en een innovatieve economie, lijkt de Ontwerp-Nota vooral te kiezen voor 'meer – maar wel schoner – van hetzelfde'. Juist gezien de schaarste aan ruimte, de veranderende mondiale verhoudingen en technologische ontwikkelingen ligt het voor de hand om te kijken naar een economie van de toekomst in een breder Europees perspectief. Strategische autonomie en structureel verdienvermogen moeten daarbij de basis vormen voor ruimtelijke reserveringen en publieke investeringen in verduurzaming en bereikbaarheid. Dit biedt ook de mogelijkheid om scherpere keuzes te maken ten aanzien van ruimte voor verschillende industriële activiteiten.

Circulaire economie

Voor de transformatie naar nieuwe economische activiteiten zijn (regionale) keuzes ook essentieel, ondanks dat het nog onduidelijk is hoe de circulaire economie zich zal ontwikkelen. Wel is duidelijk dat de industriële transformatie meer ruimte nodig heeft, terwijl er vanuit andere domeinen ook claims op die ruimte worden gedaan. Afspraken uit de Krachtenbundeling Rijk-regio Circulaire economie 2025-2026 zouden verder kunnen worden uitgewerkt en gekoppeld kunnen worden aan bestaande fondsen en financieringsmogelijkheden. Coördinatie vanuit het Rijk kan daarbij voorkomen dat regio's binnen Noordwest-Europa elkaar straks moeten beconcurreren. Daarnaast legt dat het vasthouden aan milieuruimte voor fossiele én duurzame economische bedrijfsruimte druk op al overbevroagde vitale systemen. Ook hier liggen kansen voor het Rijk om de transitie naar een nieuwe economie verder vorm te geven.

Wij constateren dat het Rijk met deze Ontwerp-Nota kiest voor een meer sturende rol in de ruimtelijke ordening ten behoeve van economische sectoren. Het is positief dat het Rijk een actievare rol wil nemen, maar de invulling van deze rol – soms sturend, soms regisserend, soms aanwijzend – blijft onduidelijk. Ook is niet uitgewerkt welke betrokkenheid van medeoverheden wordt voorzien. Wij benadrukken dat meebeslissen door gemeenten en provincies cruciaal is, zowel voor draagvlak als voor juridische borging. We stellen voor om dit gezamenlijk op te pakken in Rijk-regio-trajecten zoals REOS, NOVEX en de provinciale arrangementen.

Aanbevelingen Economie

Versterk het regionale innovatiesysteem rond sleuteltechnologieën en moderniseer bestaande industrieclusters met oog op strategische autonomie en klimaatdoelen.

Breng infrastructuren op orde (transport-, energie- en datanetwerken) en maak het Noordzeekanaalgebied en Schiphol toekomstbestendig.

Ontwikkel een sociale economie die zorgt voor een goed functionerende arbeidsmarkt en een sterke, verzorgende economie.

Maak scherpe keuzes voor ruimtegebruik vanwege grenzen aan groei; stem dit af met het Rijk en omliggende regio's.

Focus op een economie van de toekomst in een breder Europees perspectief, gebaseerd op strategische autonomie en structureel verdienvermogen.

Werk dit uit in trajecten zoals REOS, NOVEX en provinciale arrangementen.

Energie en Digitale Infrastructuur

De energietransitie vraagt om meer dan het inpassen van infrastructuur: energie wordt, net als water en bodem, een structurerende factor in ruimtelijke keuzes. Voor de groeiende MRA betekent dit dat gebiedsontwikkeling 'netbewust' moet plaatsvinden, waarbij opwek en opslag van energie worden geïntegreerd en vraag en aanbod dichterbij elkaar komen. Energiebeschikbaarheid speelt ook een cruciale rol bij economische ontwikkeling: welke bedrijven passen in een toekomst waarin energie en ruimte schaars zijn? Daarnaast stelt de elektrificatie van mobiliteit hoge eisen aan laadinfrastructuur, opslag en netbalancing. In het buitengebied kunnen energievoorzieningen botsen met landbouw, natuur en landschap, wat vraagt om zorgvuldig ruimtegebruik en het optimaal benutten van het bestaande net.

Dit alles vereist een integrale governance: het energiesysteem moet samen met andere opgaven worden geprogrammeerd, met oog voor draagvlak en het voorkomen van afwenteling op bewoners in kwetsbare gebieden. Het begrip "energieplanologie" van Martijn Gerritsen heeft onlangs centraal gestaan op een MRA-bijeenkomst. Wij adviseren om met energieplanologie in de definitieve Nota Ruimte meer richting te geven. Dit moet ook concrete aanknopingspunten bieden voor het verder verlichten van de (papier) netcongestie, een obstakel waaraan we niet ontkomen om ook hier de hoogste aandacht vanuit het Rijk voor te vragen.

Naast energie is ook digitale infrastructuur een randvoorwaarde voor een toekomstbestendige economie. Het is positief dat de Ontwerp-Nota het belang van een robuuste digitale infrastructuur, inclusief zeekabels, onderkent en erkent dat dit vraagt om ruimtelijke inpassing. Belangrijk is dat het Rijk hierbij een actieve verantwoordelijkheid neemt; zonder die rol dreigt het gevaar dat regio's naar elkaar blijven kijken. Wij waarderen dat in de Ontwerp-Nota Ruimte wordt benoemd dat wordt onderzocht of meer sturing vanuit het Rijk gewenst is bij de totstandkoming van een vierde hyperconnectiviteitscluster, mogelijk in de MRA. Daarbij moet wel worden aangetekend dat nog niet vaststaat dat de MRA hiervoor de meest logische locatie is.

Tot slot staan in de Ontwerp-Nota een aantal tracés waarover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden, zoals de 380 KV. Wij adviseren om hier niet op vooruit te lopen door dit duidelijk te vermelden.

Aanbevelingen Energie en Digitale Infrastructuur

MaaK energie een structurerende factor in ruimtelijke keuzes en ontwikkel gebiedsontwikkeling 'netbewust', waarbij opwek en opslag worden geïntegreerd.

Programmeer het energiesysteem integraal met andere opgaven, met oog voor draagvlak en het voorkomen van afwenteling op kwetsbare gebieden.

Geef richting in de Nota Ruimte voor energieplanologie, inclusief hoe om te gaan met energiebeschikbaarheid en ruimtelijke inpassing.

Neem digitale infrastructuur expliciet mee als randvoorwaarde voor een toekomstbestendige economie en zorg voor actieve verantwoordelijkheid van het Rijk.

Onderzoek sturing vanuit het Rijk bij de totstandkoming van een vierde hyperconnectiviteitscluster, met aandacht voor locatiekeuze en ruimtelijke inpassing.

Wonen, werken en bereikbaarheid

De randvoorwaarden voor de woningbouwopgave

De Ontwerp-Nota stelt dat de bevolking tot 2050 blijft groeien en daarna afneemt, met een concentratie in verstedelijkte gebieden. Voor de MRA betekent dit een historisch grote woningbouwopgave. Tegelijkertijd streeft de nota naar een sterk Nederland met sterke regio's, waarbij ook andere regio's dan de MRA worden gestimuleerd. Dat is belangrijk, want niet alles kan binnen de MRA worden geacommodeerd.

De autonome groei is moeilijk te regisseren, maar moet wel worden gefaciliteerd. Dit vraagt om forse investeringen in randvoorwaarden zoals mobiliteit, voorzieningen, energie, klimaatadaptatie en groen. Wij waarderen dat de nota kaarten bevat met benodigde mobiliteitsinvesteringen in onze regio, maar wijzen erop dat zonder de

financiering hiervan realisatie onmogelijk is. De woningbouw gaat sneller dan de investeringen in mobiliteit, wat risico's oplevert voor bereikbaarheid en leefbaarheid.

Ruimte voor werken en instrumentarium

Naast wonen is ook ruimte voor werken cruciaal. In de MRA is sprake van een scheve woon-werkbalans en er is behoefte aan voldoende bedrijventerreinen. Provincies en gemeenten missen echter het juiste instrumentarium om hier effectief op te sturen, bijvoorbeeld voor het opschonen van terreinen en het selecteren van functies. De Ontwerp-Nota Ruimte benoemt dat bedrijventerreinen zoveel mogelijk behouden, zorgvuldig en goed benut en waar nodig strategisch uitgebreid moeten worden. Daarbij ontbreekt een suggestie voor een beter ruimtelijk instrumentarium. Wij vragen hierbij ook aandacht voor verduurzaming van bedrijventerreinen. Dit vraagt namelijk ook tijdelijk om extra ruimte.

Wij pleiten ervoor dat de definitieve Nota Ruimte een aanzet bevat voor een beter ruimtelijk instrumentarium, zowel juridisch als praktisch, inclusief tools en handreikingen om keuzes te onderbouwen. Wij zijn in het bijzonder benieuwd wat er met 'compensatie bij transformatie van bedrijventerreinen' precies wordt bedoeld; gaat het straks (alleen) om compensatie ter behoud van het totaaloppervlak, of gaat het (ook) over intensivering? Wat betekent dit beleid voor al aangewezen transformatiegebieden? Met de MRA-bedrijventerreinen-strategie is er met oog op haalbaarheid besloten tot een inspanningsverplichting voor nieuwe transformatieplannen.

Commentaar [ML1]: Gezien het hier ook over bedrijventerreinen gaat: kan deze verhelderende vraag niet beter hier worden ingevoegd?

Brede welvaart

De MRA kent grote verschillen in sociaaleconomische status tussen gemeenten. Zonder expliciete aandacht voor een eerlijke verdeling van ruimtelijke opgaven kan beleid ongelijkheid versterken. Wij stellen voor om in de definitieve Nota Ruimte dit verder uit te werken, bijvoorbeeld door gebruik te maken van het Rad van de Leefomgeving zoals toegepast in het plan-MER. Daarmee wordt niet alleen gekeken naar ruimtelijke impact, maar ook naar bredere welvaartsaspecten van keuzes.

Bereikbaarheid en woningbouw.

Mobiliteit, Bereikbaarheid

De Ontwerp-Nota Ruimte kiest terecht voor nabijheid, efficiënt ruimtegebruik en het benutten van bestaande kwaliteiten. Deze principes sluiten goed aan bij de MRA-aanpak: door nabijheid te benutten versterken we bereikbaarheid en beperken we onnodige mobiliteit. Wij onderschrijven dat grootschalige woningbouw zoveel mogelijk plaatsvindt op goed bereikbare locaties, met hoge dichtheden nabij OV-knooppunten. Wij stellen daarom voor om in de definitieve Nota Ruimte ook kansen van BRT/metrobus, zoals ZaanIJ, en HSA volwaardig mee te nemen.

Commentaar [MB2]: Welke titel?

Voor de lange termijn is aanleg van structuurversterkende infrastructuur – zoals OVAH, Ringlijn en IJmeerverbinding – cruciaal voor een bereikbaar en leefbaar Nederland. Wij steunen de uitvoeringsstrategie voor langjarige investeringen in infrastructuur en woningbouw, maar benadrukken dat structurele financiering noodzakelijk is om deze schaa sprong mogelijk te maken. Dit is essentieel om naast de nieuw aangewezen gebieden ook de lopende projecten en onze ambities voor al bestaande grootschalige woningbouwlocaties te kunnen realiseren.

In de Ontwerp-Nota staat ook een oost-west verbinding ingetekend: een nieuwe hoogwaardige OV-verbinding die Schiphol, de Randstad en het oosten van Nederland beter moet verbinden. Voor de komende periode acht de MRA meer belang om financiering te krijgen voor de infrastructuurmaatregelen, die we hebben afgesproken in het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid en de NOVEX MRA Uitvoeringsagenda.

In de Ontwerp-Nota wordt aangegeven *“Nieuwe woningbouwlocaties, groot én klein, worden alleen ontwikkeld als er een robuuste ontsluiting is of wordt gerealiseerd. Het Rijk zet in op bouwen bij knooppunten en langs hoogwaardige OV-corridors”*. Wij hopen dat het Rijk hieraan ook concrete maatregelen en financiering toevoegt zoals bij de Womo en Wokt gelden. Heb ook aandacht voor regionale busverbindingen waar geen NS-stations zijn en voor het hoofdwegennet.

Advies om in de definitieve Nota Ruimte ook aandacht te vragen voor structurele financiering: Zorg voor een robuuste financiële strategie die gelijke tred houdt met de woningbouwopgave, zodat mobiliteitsinvesteringen niet achterblijven. We ondersteunen in dat licht de brief van u van 17 oktober aan de Tweede Kamer (en het volgende kabinet) om te komen tot een financiering en een lange termijn perspectief. Denk hierbij na over programmatische financiering waar Rijk en regio samenwerking. De RIA, regionale investeringsagenda van de NOVEX, zou zo'n programma kunnen zijn.

De Ontwerp-Nota Ruimte legt aanzienlijke ruimteclaims op voor goederenvervoer in de MRA. Reserveringen voor logistieke corridors en knooppunten beperken de ontwikkelruimte voor woningbouw en stedelijke verdichting. De nota maakt onvoldoende duidelijk hoe deze belangen worden afgewogen. Wij vragen om in de definitieve Nota Ruimte de ruimtelijke impact van deze reserveringen op de woningbouwopgave mee te nemen. Er moet integrale afweging komen tussen logistiek, woningbouw en mobiliteit, zodat stedelijke ontwikkeling niet in het gedrang komt. Ook vragen we aandacht om GNOE waarbij de wens is van de MRA om goederentransport over spoor waar mogelijk via andere delen van Nederland te vervoeren zodat ruimte vrij komt

voor reizigerstreinen op het volle spoornet. Met extra inwoners vanwege de woningbouwopgave wordt dit steeds urgenter. Ook vragen we te kijken naar kansen voor meer goederentransport over water.

Aanbevelingen Woningbouw, werken en bereikbaarheid

Investeer fors in randvoorwaarden zoals mobiliteit, voorzieningen, energie en klimaatadaptatie om de woningbouwopgave te kunnen faciliteren. Zorg voor structurele financiering die gelijke tred houdt met de woningbouwontwikkeling, zodat bereikbaarheid en leefbaarheid niet onder druk komen te staan.

Neem in de definitieve Nota Ruimte een beter ruimtelijk instrumentarium op voor bedrijventerreinen, inclusief juridische en praktische tools voor functieselectie en herstructurering.

Werk het thema brede welvaart verder uit in de definitieve Nota Ruimte, bijvoorbeeld via het Rad van de Leefomgeving, zodat ruimtelijke keuzes ook sociaaleconomische effecten meenemen.

Neem kansen van BRT/metrobus (zoals ZaanIJ) volwaardig mee in de definitieve Nota Ruimte. Borg structurele financiering voor cruciale OV-projecten zoals OVAH, Ringlijn en IJmeerverbinding.

Geef prioriteit aan robuuste ontsluiting van nieuwe woningbouwlocaties, ook voor kleinschalige locaties, en maak duidelijk hoe het Rijk hierop inzet. Heb ook aandacht voor regionale busverbindingen waar geen NS-stations zijn.

Neem de ruimtelijke impact van reserveringen voor goederenvervoer mee in de afweging van woningbouw en stedelijke verdichting. Zorg voor een integrale afweging tussen logistiek, woningbouw en mobiliteit om stedelijke ontwikkeling niet te belemmeren.

Regionale uitwerking

NOVEX MRA

De NOVEX-aanpak in de MRA vormt een belangrijke schakel tussen de nationale ambities uit de Ontwerp-Nota Ruimte en de regionale uitvoering. De MRA is aangewezen als NOVEX-gebied, omdat hier meerdere nationale opgaven samenkomen, zoals woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie en bereikbaarheid. Door deze opgaven gebiedsgericht te vertalen, levert de NOVEX MRA een concreet handelingsperspectief voor de implementatie van de Nota Ruimte.

De Uitvoeringsagenda NOVEX MRA bevat afspraken en maatregelen die direct aansluiten bij de kernprincipes van de Nota Ruimte, zoals meervoudig ruimtegebruik, versterking van het groenblauwe netwerk en een robuuste energie- en mobiliteitsinfrastructuur. Deze agenda laat zien hoe nationale doelen in een complexe stedelijke regio uitvoerbaar worden gemaakt, met oog voor samenhang tussen verstedelijking, natuur, water en infrastructuur.

Daarnaast stimuleert de NOVEX-aanpak een intensieve samenwerking tussen Rijk, provincies, gemeenten en maatschappelijke partners. Dit sluit aan bij de oproep in de Nota Ruimte om gezamenlijke regie te voeren en keuzes te maken die bijdragen aan een evenwichtige en duurzame ruimtelijke ontwikkeling. De ervaringen en inzichten uit de NOVEX MRA kunnen het Rijk helpen om structurerende keuzes in de Nota Ruimte verder te onderbouwen, bijvoorbeeld ten aanzien van prioritering van woningbouwlocaties en koppeling van energie- en mobiliteitsopgaven.

Kortom, de NOVEX MRA biedt niet alleen een regionale concretisering van nationale ambities, maar fungeert ook als proeftuin. Het is van belang dat de Nota Ruimte deze rol erkent en benut, zodat de stap van visie naar uitvoering effectief kan worden gezet.

Aanbevelingen NOVEX MRA

Maak gebruik van de aanwezige kennis in de NOVEX MRA en geef opvolging aan eerder gemaakte afspraken met het oog op voortgang en realisatie.

Maak gebruik van de kennis en ervaringen uit de NOVEX-aanpak om structurerende keuzes in de Nota Ruimte te onderbouwen, zoals prioritering van woningbouwlocaties en koppeling met de mobiliteitsopgaven (programma Samen Bouwen Aan Bereikbaarheid).

Commentaar [MB3]: Hier zie ik een dubbeling...

Veranker de Uitvoeringsagenda NOVEX MRA als voorbeeld van hoe nationale doelen uitvoerbaar worden gemaakt in complexe stedelijke regio's.

Stimuleer intensieve samenwerking tussen Rijk, provincies, gemeenten en maatschappelijke partners, zoals in de NOVEX-aanpak, om gezamenlijke regie en integrale gebiedsontwikkeling te realiseren.

Benut NOVEX MRA als proeftuin voor vertaling van visie naar uitvoering.

Uitvoering en governance

De Ontwerp-Nota geeft enig inzicht in het instrumentarium en bevestigt de voortzetting van samenwerking via provinciale arrangementen en NOVEX-gebieden.

Wij zien dat u met de Ontwerp-Nota de leidende principes vanuit de doelstellingen van de Omgevingswet bevestigt, maar het is nog onduidelijk hoe de Nota Ruimte zich verhoudt tot deze wet (bijv. Subsidiariteitsbeginsel) en wat het betekent voor de uitvoering.

Toekomstige uitdagingen vragen soms om oplossingen buiten het traditionele instrumentarium. Om zelf meer inzicht te krijgen in de mogelijke ontwikkelpaden van onze regio is de MRA is daarom gestart met het Atelier MRA 2100, waarin experts toekomstscenario's verkennen in relatie tot ruimtelijke knelpunten. Het Rijk wordt van harte uitgenodigd om hieraan deel te nemen.

Wij hopen dat deze zienswijze op goede wijze in ontvangst wordt genomen en zien de verdere uitwerking van de definitieve Nota Ruimte met nieuwsgierigheid en vertrouwen tegemoet. Als MRA denken wij graag mee bij het vervolgproces.

NB: dit was de zienswijze. In de bijlage treft u concreet een aantal correcties op enkele onjuistheden in de nota Ruimte.

Hoogachtend,

Namens de Metropoolregio Amsterdam,

Esther Rommel
Voorzitter Platform Ruimte

Ellentrees Müller
Voorzitter Platform Mobiliteit

Steven van Weyenberg
Vice-voorzitter Platform Ruimte

Bijlage 1: onjuistheden in het Ontwerp-Nota Ruimte

- Haven (goederenvervoer). Op pagina 162 staat een icoon "Haven met een internationale functie" bij de De Blocq van Kuffeler. Dit is een kleine jachthaven aan een natuurgebied, graag verwijderen.
- Hilversum valt niet onder de MRU maar onder de MRA.
- Wij merken op dat de grenzen van het industriegebied Noordzeekanaalgebied (NZKG) in Hoofdstuk 8 van de Ontwerp-Nota Ruimte niet correct zijn ingetekend. Ze rijmen niet met gemaakte afspraken met de Provincie Noord-Holland over transformatie en staan de volledige ontwikkeling van Havenstad in de weg.
- In de 'Longlist structuurversterkende infrastructuur' staat de Oostwestlijn beschreven. De projecten OV-SAAL en Sprong over het IJ worden echter niet genoemd, terwijl deze volgens de MRA meer prioriteit hebben.

